

О. В. Агапова, Ph.D., завідувачка сектору міжнародного співробітництва та роботи з іноземцями лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
ORCID ID: 0000-0003-1024-0238

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ У СФЕРІ ПОЗАСУДОВОЇ ЮСТИЦІЇ

У широкому сенсі національну діяльність держави у сфері юстиції можна визначити як законодавчу та правозастосовну практику держави в галузі забезпечення прав та свобод людини і громадянина, верховенства права та законності, що відображає особливості соціально-економічного та історико-культурного розвитку країни, орієнтовану на забезпечення неподільності, взаємозалежності та універсальності прав людини. У вузькому сенсі – це система суб'єктів, що здійснюють свої повноваження у сфері позасудової/адміністративної задля досягнення загального блага. Водночас, демократичні процеси євроінтеграції в Україні неможливі без відповідного правового забезпечення та ефективного вирішення питань щодо проведення адміністративної та судово-правової реформ у державі, головною ціллю яких є не лише охоплення сфер адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, а й формування принципово нової системи суб'єктів юстиції, орієнтованої на світові та європейські доктрини, що мають сприяти поглибленню демократичних принципів із забезпечення прав та свобод громадян, формуванню нових структурних та організаційних змін в державі та суспільстві в цілому. В межах дослідження, автором виокремлено сім сфер позасудової/адміністративної юстиції, а саме: 1) у сфері експертного забезпечення правосуддя; 2) у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб); 3) у сфері виконання кримінальних покарань та пробації; 4) у сфері нотаріату; 5) у сфері безоплатної правничої допомоги; 6) у сфері діяльності арбітражних керуючих та з питань банкрутства; 7) у сфері архівної справи і діловодства. Для повного визначення суб'єктного складу у сфері позасудової/адміністративної юстиції, детально проаналізовано кожен із перелічених сфер та розкрито основні напрями діяльності таких суб'єктів. У висновках підготовлено таблицю з інформацією про суб'єктів, що входять до сфери позасудової/адміністративної юстиції.

Ключові слова: сфера юстиції, позасудова юстиція, Міністерство юстиції, публічне адміністрування, система суб'єктів, адміністративно-правове регулювання.

O. V. Agapova. Defining the system of special competence entities in public administration in the field of extrajudicial justice

The scope of national justice activities can be broadly defined as encompassing legislative and law enforcement practices aimed at safeguarding human and civil rights, the rule of law, and legality. This multifaceted endeavor reflects the socio-economic and historical-cultural context of the country, with the overarching goal of ensuring the indivisibility, interdependence, and universality of human rights. In a narrower context, it pertains to a system of entities exercising their authority in administrative capacities for the promotion of the common good. Moreover, the pursuit of democratic processes and European integration in Ukraine necessitates robust legal frameworks and effective resolutions to issues surrounding administrative and judicial reforms. The primary objective of these reforms extends beyond mere coverage of administrative and legal regulation of social relations; it also entails the establishment of a fundamentally new system of justice entities aligned with global and European doctrines. This transformation aims to deepen democratic principles in safeguarding citizens' rights and freedoms and to catalyze structural and organizational changes in the state and society at large. This research identifies seven distinct areas within the realm of extrajudicial/administrative justice, namely: 1) Providing forensic science services for justice authorities; 2) Organization of judgements enforcement; 3) Administration of criminal punishment and probation; 4) Notary services; 5) Provision of free legal aid; 6) Activities of arbitration managers and bankruptcy administrators; 7) Archival affairs and records management. Each of these fields was scrutinized to ascertain the composition and primary functions of the entities operating within them. The conclusions are accompanied by a table detailing information about the entities involved in extrajudicial/administrative justice.

Key words: the area of justice, extrajudicial justice, the Ministry of Justice, public administration, entity system, administrative and legal regulation.

Постановка проблеми. Як відомо, саме Міністерству юстиції України доручено забезпечувати інтереси суспільства щодо втілення у життя концепції позасудової юстиції. Дану функцію Мін'юст реалізує через функціонування спеціальних суб'єктів публічної адміністрації у сферах: експертного забезпечення правосуддя, нотаріату, виконання рішень, виконання кримінальних покарань, пробації за допомогою органів,

об'єднаних спільними пріоритетами в єдину систему. При цьому, саме суб'єктам спеціальної компетенції публічного адміністрування у сфері юстиції відведена головна роль у задоволенні публічних інтересів суспільства. На теперішній час існує об'єктивна необхідність щодо більш глибокого наукового обґрунтованого дослідження такої динамічної складної системи щодо визначення місця кожного елемента (суб'єкта) у конкретній сфері.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремі аспекти досліджуваної проблеми розглядалися в працях таких учених, як: В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, А. В. Гайченко, О.Б. Верба, Т.О. Коломоєць, З. В. Гбур, І. В. Гранкіна, О. В. Ільїна, Н. П. Матюхіна, Р. С. Мельник, І. М. Овсянникова, І. П. Христич, І. С. Яковець та інші, однак системний аспект поставленого на дослідження питання залишається наразі недостатньо вивченим.

Мета статті – виокремити систему сфер позасудової юстиції в Україні та дослідити в ній коло суб'єктів спеціальної компетенції публічної адміністрації.

Виклад основного матеріалу. У процесі формування правової держави України одним із ключових питань є ефективність реалізації громадянами своїх прав і свобод, яка безпосередньо залежить від ступеня забезпечення їх надійної охорони та захисту, що здійснюються відповідними суб'єктами держави. Інтеграція в ЄС передбачає прийняття стандартів ЄС у різних секторах, таких як торгівля, управління та права людини, а також політична та економічна свобода. Політична та економічна свобода посилює права власності та ринкову конкуренцію, таким чином сприяючи економічному зростанню. Головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації державної правової політики є Міністерство юстиції України [1, С. 29]. Нормативним підґрунтям для визначення суб'єктного складу у сфері юстиції є постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» і спеціальні (галузеві) нормативно-правові акти, що розкривають особливості сфери діяльності підпорядкованих Мін'юсту органів, установ та інших суб'єктів. Мін'юст здійснює свій владно-організуючий вплив через відповідних суб'єктів: 1) у сфері експертного забезпечення правосуддя; 2) у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб); 3) у сфері виконання кримінальних покарань та пробації; 4) у сфері нотаріату; 5) у сфері безоплатної правничої допомоги; 6) у сфері діяльності арбітражних керуючих та з питань банкрутства; 7) у сфері архівної справи і діловодства. Пропонуємо виокремити суб'єктів реалізації повноважень у перелічених сферах, що входять до позасудової юстиції.

Для визначення кола суб'єктів наділених спеціальною компетенцією у сфері юстиції проаналізуємо спершу підходи адміністративно-правової науки до визначення поняття «публічна адміністрація».

Науковці визначають «публічне адміністрування» як цілеспрямовану взаємодію публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтуючого планування, яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів [2, С. 77–78]. Предметна сфера публічного адміністрування обумовлена функціонально-організаційним аналізом держави та суб'єктів публічної сфери, діяльність їх органів влади як адміністративно-правових структур управління суспільством, а також створених відповідних соціальних і політико-правових відносин [3, С. 7].

Досліджуючи витоки терміну «публічне адміністрування», з'ясовано, що цей термін вперше був застосований ще у 1887 році президентом США – Вудро Вільсоном. У своїй роботі «Вивчення адміністрації» («The Study of Administration») він визначив ціль адміністративної науки, що являє собою, перш за все, сутність діяльності самого урядового органу та те, що цей орган мусить проводити якісні процеси з раціональним використанням фінансових та енергетичних ресурсів [3, С. 5]. Водночас, ми поділяємо погляди О. Джафарової, що термін «публічна адміністрація» не несе у собі, так би мовити, владного відтінку, який завжди супроводжує як управлінську діяльність, так і суб'єктів її реалізації. До того ж у межах поняття публічної адміністрації можуть бути «вміщені» також і ті суб'єкти, які, не маючи прямого відношення до публічної влади, тим не менш беруть участь у забезпеченні реалізації публічного інтересу. У даному випадку мова йде про суб'єктів делегованих повноважень. Такий підхід сприяє трансформації правової системи України до європейської, покращує практику правозастосування, і зокрема впливає на утвердження принципу верховенства права в нашій державі [4].

За оцінкою Лі Жуйтін, в сучасних умовах розвитку економіки України публічне адміністрування перебуває на етапі активного становлення та розвитку, що пов'язано із соціально-політичним становищем в країні, зміною законодавчих нормативно-правових актів [5, С. 3]. Підтримуємо думку, висловлену Ю. Битяком і Н. Матюхіною, які вважають, що поняття «публічна адміністрація» доцільно наразі розглядати у вузькому та широкому сенсі. Так, у широкому значенні до публічної адміністрації, крім органів публічної влади, відносять також органи, які не входять до неї організаційно, але виконують делеговані нею функції. У вузькому значенні під «публічною адміністрацією» розуміють органи державної виконавчої влади й органи місцевого самоврядування як складники системи органів публічної влади. Автори наголошують, що публічна адміністрація – це сукупність суб'єктів публічної влади, ключовими структурними елементами якої є органи

виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, а також інші суб'єкти, які мають повноваження забезпечувати виконання закону та виконувати інші публічно-управлінські функції в публічних інтересах [6, с. 30].

Схожої думки дотримуються Р. Мельник та В. Бевзенко, які основним суб'єктом реалізації публічного адміністрування вважають публічну адміністрацію, що об'єднує у собі суб'єктів, головним завданням яких є виконання конституції та законів України (органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; суб'єктів делегованих повноважень). Водночас адміністративісти підкреслюють, що зважаючи на динамічність розвитку суспільно-державних відносин і появу донедавна невідомих учасників таких відносин до переліку суб'єктів публічної адміністрації також варто зарахувати установи публічного права: освітні, освітньо-виховні установи; установи соціальної реабілітації; лікувально-профілактичні установи; наукові, науково-дослідні установи (Національна академія правових наук України, Національний науковий центр «Институт судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України) та інші [7, С. 42, 158, 163–164].

З урахуванням наведених позицій зазначимо, що публічне адміністрування у сфері юстиції України представлено розгалуженою системою суб'єктів, які здійснюючи широкий діапазон напрямів діяльності, визначених нормативно-правовими актами, виступають учасниками адміністративно-правових відносин, що дозволяє говорити про них як про суб'єктів публічної адміністрації.

Одним із основних завдань Мін'юсту, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» є експертне забезпечення правосуддя. В умовах військової агресії росії, значення *сфери експертного забезпечення* для нашої держави і суспільства стає вкрай важливим. Той спектр напрямів діяльності, публічних і освітніх послуг, а також інших актуальних завдань, які охоплюються цією сферою є різноманітним і здатним ефективно реагувати та задовольняти потреби суспільства. Враховуючи характер повноважень закріплених за Мін'юстом у сфері експертного забезпечення існують всі підстави назвати його центром прийняття рішень не тільки щодо управління підпорядкованими суб'єктами, а й у питанні координації діяльності інших міністерств та центральних органів виконавчої влади щодо розвитку судової експертизи в Україні. На наше переконання необхідність консолідації суб'єктів судово-експертної діяльності навколо реалізації спільних пріоритетів та визначення стратегічних цілей з метою забезпечення ефективного функціонування та розвитку Українського простору судово-експертної діяльності є одним із стратегічних пріоритетів у умовах європейської інтеграції.

І. М. Овсянникова, у своєму дисертаційному дослідженні підкреслює, що у процесі адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності ключове значення має підхід, який розглядає цей процес як цілісну систему, яка включає в себе дії та заходи центральних органів виконавчої влади, спрямовані на вплив на всі аспекти судово-експертної сфери, при цьому, відповідно до норм чинного законодавства, що регулює судово-експертну діяльність в країні, таку діяльність здійснюють спеціалізовані державні установи в державі та їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності. Вчена також зазначає, що вказаною діяльністю можуть займатись судові експерти, які не є працівниками державних експертних установ, та інші фахівці (експерти) що мають відповідні галузям знань кваліфікації на умовах та в порядку, визначених частиною 1 статті 7 Закону України «Про судову експертизу» [8, С.70; 118]. Отже, вважаємо за доцільне в такій системі виокремити тих суб'єктів, яких можна віднести тільки до суб'єктів публічної адміністрації спеціальної компетенції у сфері юстиції (позасудової юстиції), а саме: 1) науково-дослідні установи судових експертиз Мін'юсту; 2) атестованих судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, але за характером правовідносин із Мін'юстом, можна вважати такими, що здійснюють свої повноваження у сфері юстиції.

Діяльність з примусового виконання рішень судів та інших органів є одним із найважливіших засобів забезпечення ефективної роботи механізму правового регулювання та реалізації державою своїх правоохоронних функцій. Щодо основних суб'єктів, що функціонують у *сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)*, то вони представлені: органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями та Асоціацією приватних виконавців України. Одночасно вбачаємо підстави до зарахування перелічених суб'єктів до загальної системи суб'єктів публічної адміністрації спеціальної компетенції, що функціонують у сфері позасудової юстиції.

Як підкреслює Л. В. Крупнова, зростання, зі здобуттям незалежності України, звернень громадян до суду щодо захисту їх законних прав та свобод призвело до зростання чисельності виконавчих документів, спрямованих на виконання, і, як наслідок, до утворення такого органу як Державна виконавча служба України [9, С. 76]. За відносно невеликий час функціонування Державна виконавча служба України вже пережила певні реформи, спрямовані на удосконалення її діяльності, але і донині її діяльність піддається критичним зауваженням, причиною яких є низька результативність виконання поставленого перед нею завдання примусового виконання рішень судів та інших органів чи уповноважених посадових осіб [10, С. 21, 24].

Водночас, в Україні законодавство про виконавче провадження, як відомо, постійно змінюється та оновлюється, запроваджено низку новел, зокрема інститут приватного виконавця, на вимогу європейської спільноти з метою збільшення рівня виконуваності рішень юрисдикційних органів [11].

Згідно з Законом України від 02.06.2016 № 1403-VIII «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» державною функцією примусового виконання рішень наділені: органи державної виконавчої служби, а у випадках визначених Законом України від 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» – приватні виконавці. Це також знаходить свій відгук й у першій частині статті 5 Закону України «Про виконавче провадження», якою визначається, що примусове виконання рішень покладається на органи Державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [12].

П. В. Макушев зауважує, що запровадження інституту приватних виконавців є досить складним і вимагає виваженості у прийнятті рішень і поетапності у їхньому втіленні [13, С. 162]. Говорячи про інститут приватних виконавців, варто навести думку експертів, які зазначають про позитивний європейський досвід та про доцільність поєднання професій виконавця і медіатора. Як зазначає керівник Центрального міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Київ) Кирило Міненко: «У світовій та європейській практиці медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів урегулювання спорів та конфліктів. Така практика дозволяє використовувати досудові та позасудові способи для вирішення конфліктів, при цьому зберігаючи можливість звернення до суду». Так, наприклад, в Албанії, Північній Македонії та Болгарії приватний виконавець навіть може виступати медіатором у виконавчому провадженні, яке сам веде» зауважує міжнародний експерт Проєкту ЄС «Право-Justice» Катілін Попов [14].

Варто також зробити акцент на діяльності Асоціації приватних виконавців України, яка є некомерційною професійною організацією, яка поєднує у собі усіх приватних виконавців України та здійснює їх професійне самоврядування з метою реалізації ідеї становлення й розвитку незалежного, самодостатнього та високопрофесійного інституту приватних виконавців в Україні як основи для забезпечення дії принципу обов'язковості виконання судових рішень і рішень інших органів [15].

Беручи до уваги особливий статус та коло делегованих повноважень, передбачених законодавством, в межах своєї роботи, Асоціація приватних виконавців України поширює свій вплив на всіх приватних виконавців України, що дозволяє розглядати цю організацію в якості суб'єкта публічної адміністрації.

Національна система суб'єктів у *сфері виконання кримінальних покарань та пробації* являє собою організовану систему органів та установ, діяльність яких є нормативно регламентованою. Центральним органом такої системи є Мін'юст, наділений виключною компетенцією на забезпечення формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації. Мін'юст утворює уповноважені органи з питань пробації, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, в'язниці, виховні заклади, заклади освіти, заклади охорони здоров'я, підприємства установ виконання покарань, інші підприємства, установи та організації, утворені для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби та здійснює інші повноваження.

Проведення ефективного реформування у кримінально-виконавчій системі вимагає переорієнтації свідомості суспільства на принципи гуманізму. Вірною є думка про те, що на сьогодні загальним підходом стало твердження про те, що досвід пробації, яка свого часу отримала розповсюдження в усьому світі, Україна повинна запровадити у практику судового розгляду кримінальних справ, як виконання альтернативних покарань та надання соціальних послуг засудженим [16, С. 184].

Закон України «Про пробацію» містить поняття пробації, під яким слід розуміти «систему наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого» [17]. У Законі України «Про пробацію» закріплено три види пробації: досудова, наглядова та пенітенціарна. У пенітенціарних системах багатьох країн світу служба пробації є найважливішим інститутом сфери кримінального правосуддя та попередження злочинів. У правових системах розвинених країн, даний кримінально-правовий інститут, представляє можливість застосовувати альтернативні види кримінального реальному позбавленню волі (за наявності встановлених законом підстав). Такими, інститутами пробації, на сьогодні є умовне засудження, умовне (безумовне) звільнення від покарання, суспільно корисні роботи та ін. [18, С. 295]. Пенітенціарна система та органи пробації при побудові демократичного суспільства в Україні відіграють надважливу роль у процесах, пов'язаних із ресоціалізацією осіб, підготовкою кадрів, охороною здоров'я тощо. При цьому, такою системою охоплюється широке коло суб'єктів, які задіяні у сфері виконання кримінальних покарань та пробації. У контексті даної статті, суб'єктів у сфері виконання кримінальних покарань та пробації будемо відносити до системи суб'єктів публічної адміністрації спеціальної компетенції, що функціонують у сфері позасудової юстиції.

Правова реформа, яка нині продовжується в Україні, не може бути успішною та ефективною без подальшого вдосконалення **інституту нотаріату**. До суб'єктів у сфері нотаріальної діяльності вважаємо за доцільне відносити: державні нотаріальні контори, державні нотаріальні архіви, приватні нотаріуси, а також Нотаріальну палату України, як суб'єкта професійного самоврядування у сфері нотаріату. Організація роботи органів та осіб у сфері нотаріату забезпечується Міністерством юстиції України. До функціональних

завдань Міністерства юстиції України як основного суб'єкта адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності в Україні слід віднести: контроль за організацією нотаріату; ведення реєстраційної справи приватного нотаріуса; видача, анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю; затвердження підзаконних актів у сфері організації та функціонування нотаріату; організація та перевірка звітності та організації діяльності державних нотаріальних контор, приватних нотаріусів, уповноважених посадових осіб органів місцевого самоврядування та ін. [19, С. 165].

Наступним важливим компонентом позасудової юстиції, що забезпечує загальний доступ вразливих груп та осіб до юридичної допомоги та правосуддя є **сфера надання безоплатної правничої допомоги**. Українська система надання безоплатної правової допомоги – найбільша в Європі та один із найуспішніших соціальних проєктів Мін'юсту, Уряду та міжнародних партнерів. Разом з тим, система безоплатної правничої допомоги продовжує розвиватися, прагнучи якнайкраще відповідати сучасним викликам [20].

Відповідно до ст. 6¹ Закону України від 02.06.2011 № 3460-VI «Про безоплатну правничу допомогу» до системи надання безоплатної правничої допомоги належать: 1) Координаційний центр з надання правничої допомоги; 2) суб'єкти надання безоплатної первинної правничої допомоги; 3) суб'єкти надання безоплатної вторинної правничої допомоги [21]. Доречним буде зазначити, що перелік суб'єктів визначено у ст. 9 Закону України від 02.06.2011 № 3460-VI «Про безоплатну правничу допомогу».

Важливо зазначити, що Центри з надання безоплатної правничої допомоги є територіальними відділеннями Координаційного центру з надання правничої допомоги і утворюються з урахуванням потреб відповідних адміністративно-територіальних одиниць та забезпечення доступу осіб до безоплатної правничої допомоги. Координаційний центр з надання правничої допомоги належить до сфери управління Мін'юсту, до основних завдань якого належить: – організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення здійснення повноважень Мін'юсту у сфері надання безоплатної правничої допомоги; – проведення аналізу практики правозастосування з питань надання безоплатної правничої допомоги; – розроблення та затвердження правил проведення медіації відповідно до вимог Закону України «Про медіацію»; – надання методичної допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з питань, що стосуються надання безоплатної первинної правничої допомоги та ін.

Важливе місце наразі відводиться й роботі Міністерства юстиції України **щодо питань банкрутства**, зокрема щодо моніторингу ефективності процедур банкрутства, взаємодії з парламентом, імплементації положень Директиви Європейського Союзу та врегулювання інших проблемних питань, які виникають на практиці. Особливим учасником в процедурі банкрутства є арбітражний керуючий, який є суб'єктом через якого здійснюється зв'язок між сторонами, господарським судом та іншими учасниками у справах про банкрутство. Серед проблемних питань, які виникають в процедурах банкрутства, під час воєнного стану в Україні експертами наводяться зокрема наступні: – дотримання строків в умовах військової агресії російської федерації проти України; – продовження строку досудової санації у зв'язку із наявністю бойових дій та введенням воєнного стану; – оплата послуг ліквідатора за наявності майна та перебування боржника на окупованій території; – включення до ліквідаційної маси окремих видів майна; – інвентаризації майна, розташованого на території проведення антитерористичної операції; – примусове вилучення в Україні об'єктів права власності російської федерації та її резидентів [22].

Погоджуємось з думкою В. Миколаєць та С. Дяченко, що важливу роль у процедурах відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом відіграє арбітражний керуючий, а тому вдосконалення та розвиток норм, що стосуються правового становища арбітражного керуючого має важливе значення і безпосередньо чинить вплив на відновлення та нормальне функціонування економіки України [23].

Так, відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII до групи суб'єктів у сфері діяльності арбітражних керуючих можемо віднести органи саморегулювальної організації арбітражних керуючих, а саме: з'їзд арбітражних керуючих регіону, раду арбітражних керуючих регіону, голову ради арбітражних керуючих регіону, Раду арбітражних керуючих України, Голову Ради арбітражних керуючих України, з'їзд арбітражних керуючих України, ревізійну комісію [24]. Враховуючи наведене, зазначимо що з огляду на основні напрями діяльності арбітражних керуючих та повноваження Національної асоціації арбітражних керуючих України маємо всі підстави розглядати їх як суб'єктів спеціальної компетенції, що функціонують у сфері позасудової юстиції.

Сфера архівної справи і діловодства є важливою складовою інформаційної та культурної сфер життєдіяльності суспільства, що охоплює наукові, організаційні, правові, технологічні, економічні та інші питання діяльності юридичних і фізичних осіб, які пов'язані із нагромадженням, обліком, зберіганням архівних документів та використанням відомостей, що в них містяться [25]. Забезпечення формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства, а також функціонування державної системи страхового фонду документації є однією із основних задач Міністерства юстиції України. Адміністрування та забезпечення робочих процесів суб'єктів у сфері позасудової юстиції включає в себе всі аспекти документообігу, зберігання та обробки документів. Слід зазначити, що єдині вимоги щодо створення управлінських документів і роботи зі службовими документами, а також порядок їх архівного зберігання в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності,

встановлені «Правилами організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях», затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5.

Складовою частиною вітчизняної і світової культурної спадщини та інформаційних ресурсів суспільства, що перебуває під охороною держави і призначений для задоволення інформаційних потреб суспільства і держави, реалізації прав та законних інтересів кожної людини є Національний архівний фонд України. Документи Національного архівного фонду, незалежно від місця їх зберігання, форми власності на них, виду носія інформації та доступу підлягають обов'язковому державному обліку, що ведеться в порядку, встановленому Міністерством юстиції України, з метою здійснення контролю за наявністю документів, їх станом, місцем та умовами зберігання.

Головним суб'єктом реалізації повноважень у сфері архівної справи є Державна архівна служба України. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 870 «Про затвердження Положення про Державну архівну службу України», Державна архівна служба України (Укрдержархів) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції і який реалізує державну політику у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації. Враховуючи розвинуту архітектуру суб'єктів, що забезпечують публічні інтереси та реалізацію державної політики у сфері архівної справи, діловодства, створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, вважаємо за доцільне розглядати їх як спеціальних суб'єктів публічної адміністрації, що функціонують у сфері позасудової юстиції.

Висновок. Можемо із впевненістю зазначити, що інтеграція в ЄС передбачає прийняття стандартів ЄС у різних сферах, таких як торгівля, управління та права людини, а також політична та економічна свобода. Політична та економічна свобода посилює права власності та ринкову конкуренцію, таким чином сприяючи економічному зростанню [26, С.104]. Не є виключенням і суб'єкти позасудової/ адміністративної юстиції, що безпосередньо задіяні у євроінтеграційному процесі.

Таким чином, автором в статті виокремлено систему сфер позасудової юстиції в Україні та досліджено в ній коло суб'єктів спеціальної компетенції публічної адміністрації. Розглянута система суб'єктів реалізації повноважень у перелічених сферах загальному вигляді згрупована та наведена автором у таблицю нижче по тексту.

Таблиця 1

Сфера	Суб'єкти реалізації повноважень у перелічених сферах
Сфера експертного забезпечення	– науково-дослідні установи судових експертиз Мін'юсту; – атестовані судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, але за характером правовідносин із Мін'юстом, яких можна вважати такими, що здійснюють свої повноваження у сфері юстиції.
Сфера організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)	– органи державної виконавчої служби; – приватні виконавці та Асоціація приватних виконавців України.
Сфера виконання кримінальних покарань та пробації.	– Державна кримінально-виконавча служба України; – суб'єкти пробації.
Сфера нотаріальної діяльності вважаємо за доцільне відносити:	– державні нотаріальні контори, – державні нотаріальні архіви, – приватні нотаріуси, – Нотаріальна палата України, як суб'єкта професійного самоврядування у сфері нотаріату.
Сфера безоплатної правничої допомоги.	– Координаційний центр з надання правничої допомоги; – суб'єкти надання безоплатної первинної правничої допомоги; – суб'єкти надання безоплатної вторинної правничої допомоги
Сфера діяльності арбітражних керуючих та з питань банкрутства	– арбітражні керуючі та Національна асоціація арбітражних керуючих України
Сфера архівної справи і діловодства	– Державна архівна служба України та мережа архівних установ України, що входять до сфери її управління

Список використаних джерел:

1. Шелехов А. О. Лекція до теми «Органи юстиції України» для курсантів та студентів денної форми навчання за спеціальністю 081 Право. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/publichne_administruvannya_v_sferi_yustyciyi-programa.pdf.

2. Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. – 224 с.

3. Ястремська О. М., Мажник Л.О. Публічне адміністрування: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.
4. Джафарова О. В. Поняття та правовідносин : питання сьогодення *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 209. URL: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/7/Dzhafarova%20O.V..pdf.
5. Лі Жуйтін. Концепція нового державного управління американських учених Т. Геблера та Д. Озборна : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Національна академія державного управління при Президентові України. К., 2016. 20 с.
6. Основи публічного адміністрування : посібник для підготовки до іспиту / Ю.П. Битяк та ін. ; за заг. ред. Н.П. Матюхіної. Харків : Право, 2016. 128 с.
7. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376с.
8. І. М. Овсянникова. Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності: проблеми підвищення ефективності: дис. ...2023. 243 с.
9. Крупнова Л.В. Правове регулювання юридичної відповідальності працівників державної виконавчої служби. *Право України*. 2005. № 6. С. 75-79.
10. Макієнко А. А. Державна виконавча служба України: адміністративно-правовий статус. URL: <https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/Diplomna-robota-magistra-Makiienko-A.A..pdf>.
11. Верба, О. Б. Фактори ефективності механізму захисту прав особи у виконавчому провадженні. Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 190 с.
12. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. ст. 542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140419>
13. Макушев П. В. Діяльність державної виконавчої служби в Україні: проблеми удосконалення адміністративно-правового регулювання. *Право і суспільство*. 2020. № 6. С. 159–166. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.6.1.23>.
14. Медіація у виконавчому провадженні: міжнародний досвід та перспективи для України. Проект ЄС «Право-Justice» провів Стратегічну сесію для АПБУ. URL: <https://www.pravojustice.eu/ua/post/mediaciya-u-vikonavchomu-provazhenni-mizhnarodnij-dosvid-ta-perspektivi-dlya-ukrayini>
15. Статут некомерційної професійної організації «Асоціація приватних виконавців України». URL: https://drive.google.com/file/d/1hhQog68QZy0NqG-GbBBs4FID-_AENh9o/view
16. Львіна О. В. Напрямки реалізації кримінально-виконавчої політики у запобіганні злочинності в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 5. С. 182-188. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221372>.
17. Про пробацію: закон України від 05.02.2015 № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. ст. 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.
18. Телефанко Б. Пробація як захід кримінально-правового впливу на рецидивну злочинність. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 295-298.
19. Розсоха С. С. Правовий статус Міністерства юстиції України як суб'єкта адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності в Україні. *Юридична наука*. 2020. 1(4)(106), с. 159–166. DOI: [10.32844/2222-5374-2020-106-4-1.19](https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-106-4-1.19).
20. Боровик, А. В., Адміністративно-правові засади реалізації права на отримання професійної правничої допомоги в Україні: навч. посіб./ А. В. Боровик, А. В. Дерев'янка, О. Ю. Дрозд та ін. Одеса: Вид. дім «Гельветика», 2021. 252 с. URL: https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/bitstream/123456789/2328/1/bor_der_drozd.pdf
21. Про безоплатну правничу допомогу: закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. ст. 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
22. Розвиток професії арбітражних керуючих та банкрутної сфери в цілому – основні підсумки VIII Форуму із реструктуризації та банкрутства. URL: <https://borgexpert.com/vlada-i-liudy/naaku/rozvytok-profesii-arbitrazhnykh-keruiuchykh-ta-bankrutnoi-sfery-v-tsilomu-osnovni-pidsumky-viii-forumu-iz-restrukturyzatsii-ta-bankrutstva>.
23. Миколаєць В. А. Окремі аспекти правового статусу арбітражного керуючого. *Юридична Україна*. 2023. № 9 (248). С. 13–21.
24. Кодекс України з процедур банкрутства: закон України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
25. Правові засади реформування архівної справи в Україні: Офіційний веб сайт Міністерства юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7745
26. Abuseridze, G. The Role of the WTO in the Development of International Trade: History, Problems and Perspectives of International Trade Law. Doctoral Thesis. URL: https://science.rsu.lv/ws/portalfiles/portal/33993860/The_Role_of_the_WTO_in_the_Development_of_International_Trade.pdf